

بررسی رابطه میان رشد اجتماعی و جهت گیری مذهبی مادران با جرات‌ورزی دانش‌آموزان
مقطع ششم ابتدایی شهر جهرم در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲

**Investigating the relationship between social growth and religious orientation
with the courage of mothers of sixth grade elementary students in Jahrom city
in the academic year 2022-2023**

Zahar Olyaei Nezhad

Master of Elementary Education, Islamic Azad University, Fasa Branch.

Email: zhralyayynzad@gmail.com

زهرا علیائی نژاد*

کارشناسی ارشد آموزش ابتدایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد فسا.

Abstract

The aim of the present research was to investigate the relationship between social growth and religious orientation with the courage of mothers of sixth grade elementary students in Jahrom city in the academic year of 1402-1401. The present research was of the type of applied purpose and from the point of view of gathering information, it was of descriptive-correlation type. The statistical population in this research includes all mothers and their children who are students in the sixth grade of elementary school in Jahrom city in the academic year 1402-1401, which was about 2075 people on average. 120 people were selected as the sample size by random cluster sampling method. The data collection tool in this research was Weitzman's Social Development Questionnaire (1990), Allport and Ross's Religious Orientation Questionnaire (1950), and Gambrill and Ritchie's Daring Questionnaire (1975). The results of statistical analysis with the help of SPSS version 26 software showed that there was a significant relationship between the social development of mothers and the boldness of students with a direct correlation coefficient of 0.349. The results of the Spearman test showed that there is a significant relationship between the religious orientation of mothers and students' assertiveness with a correlation coefficient of 0.383 and direct. The results of the regression coefficient showed that the social

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، بررسی رابطه میان رشد اجتماعی و جهت گیری مذهبی مادران با جرات‌ورزی دانش‌آموزان مقطع ششم ابتدایی شهر جهرم در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بوده است. پژوهش حاضر از نوع هدف کاربردی و از منظر گردآوری اطلاعات از نوع توصیفی-همبستگی بوده است. جامعه آماری در این پژوهش شامل کلیه مادران به همراه فرزندان دانش‌آموز آنها در پایه ششم ابتدایی شهر جهرم در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ که بطور متوسط حدود تعداد ۲۰۷۵ نفر بود. که ۱۲۰ نفر به عنوان حجم نمونه با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش پرسشنامه رشد اجتماعی وایتزمن (۱۹۹۰)، پرسشنامه جهت‌گیری مذهبی آلپورت و راس (۱۹۵۰)، پرسشنامه جرات‌ورزی گمبریل و ریچی (۱۹۷۵) بوده است. نتایج تجزیه و تحلیل آماری به کمک نرم‌افزار SPSS نگارش ۲۶ نشان داد بین رشد اجتماعی مادران با جرات‌ورزی دانش‌آموزان رابطه معناداری با ضریب همبستگی ۰.۳۴۹ و مستقیم وجود داشت. و بین جهت‌گیری مذهبی مادران با جرات‌ورزی دانش‌آموزان رابطه معناداری با ضریب همبستگی ۰.۳۸۳ و مستقیم وجود دارد. یافته‌های ضریب رگرسیون نشان داد رشد اجتماعی مادران به میزان بتای ۰.۳۷۵، به طور مثبت و مستقیم قادر به پیش‌بینی جرات‌ورزی دانش‌آموزان می‌باشد. همچنین جهت‌گیری مذهبی مادران به میزان بتای ۰.۳۲۹، به طور مثبت و مستقیم قادر به پیش‌بینی جرات‌ورزی دانش‌آموزان بوده است.

بررسی رابطه میان رشد اجتماعی و جهت گیری مذهبی مادران با جرات‌ورزی دانش‌آموزان مقطع ششم ابتدایی شهر جهرم در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲

development of mothers with a beta of 0.375 is positively and directly able to promote It predicts students' boldness. Also, mothers' religious orientation with a beta of 0.329 has been able to positively and directly predict students' boldness.

واژه‌های کلیدی: رشد اجتماعی، جهت گیری مذهبی، جرات‌ورزی، مادران.

Keywords: social development, religious orientation, courage, mothers, students.

نوع مقاله : پژوهشی

دریافت : بهمن ۱۴۰۱

پذیرش: فروردین ۱۴۰۲

مقدمه

مطالعات نشان داده است که رفتار اجتماعی پایه و اساس زندگی فرد را تشکیل می‌دهد و رشد اجتماعی نیز سبب شکوفایی رشد عقلانی فرد می‌گردد. منظور از رشد اجتماعی، تکامل فرد در روابط اجتماعی است به طوری که بتواند با افراد جامعه‌اش هماهنگ و سازگار باشد. رشد اجتماعی یعنی تغییراتی که در نتیجه تأثیر متقابل با اشخاص، اوضاع و احوال اجتماعی و سازماندهی در فرد پیدا می‌شوند و به بیانی دیگر سلسله تغییرات و پیشرفت‌هایی که از هنگام تولد تا مرگ در رفتار اجتماعی احساسات، گرایش‌ها، ارزش‌ها و... رخ می‌دهند. مطالعات نشان داده است که، اجتماعی شدن افراد به معنای همسانی و همخوانی آن‌ها با قواعد، ارزش‌ها و نگرش‌های گروهی و اجتماعی است. در این فرآیند افراد مهارت‌ها، دانش‌ها و شیوه‌های سازگاری را می‌آموزند و امکان روابط متقابل را در یک فعل و انفعال مستمر به دست می‌آورند (سپهوند، ۱۳۹۹). جهت‌گیری مذهبی استفاده از باورها و رفتارهای مذهبی جهت حل مشکل یا پیشگیری یا کم نمودن پیامدهای منفی روانی در مواجهه با مشکلات و شرایط سخت است. مذهب بسیاری از نیازهای اساسی انسان را برآورده می‌کند و خلاءهای اخلاقی، عاطفی و معنوی را پر می‌کند. امید و قدرت را تحکیم نموده و خصوصیات اخلاقی و معنوی را در فرد و اجتماع استحکام داده و پایگاه بسیار محکمی برای انسان در برابر مشکلات و مصائب و محرومیت زندگی ایجاد می‌کند. افراد با اعتقادات مذهبی قوی‌تر، سازگاری بهتری با موقعیت‌های زندگی دارند. سازگاری مذهبی یک استراتژی مهم برای افراد مبتلا به بیماری‌های تهدید کننده حیات محسوب می‌شود. جهت‌گیری مذهبی روشی است که انسان‌ها از عقاید و شعائر مذهبی جهت رویارویی با مشکلات و فشارهای زندگی بهره می‌گیرند. پارگامنت^۱ (۲۰۰۸) با مرور ۱۳۰ مطالعه در زمینه مقابله و جهت‌گیری مذهبی و نقش آن در سلامت روان نتیجه گرفت ۳۴ درصد از مطالعات به اثرات مثبت و معنی دار مقابله و سازگاری مذهبی در کاهش اضطراب تاکید دارد و تنها در چهار درصد موارد این ارتباط منفی و در بقیه موارد بدون ارتباط معنی دار است. مطالعات تیلور^۲ (۲۰۱۲) نشان داده است میان جهت‌گیری مذهبی و بهزیستی معنوی ارتباط ویژه‌ای وجود دارد. در سالیان اخیر رویکرد آسیب شناختی به مطالعه سلامتی انسان مورد انتقاد بسیار زیادی قرار گرفته است. برخلاف این دیدگاه که سلامتی را به عنوان نداشتن بیماری تعریف می‌کند. رویکردهای جدید بر "خوب بودن" به جای "بد" یا "بیمار بودن" تاکید می‌کند. از این منظر عدم وجود نشانه‌های بیماری روانی، شاخص سلامتی نیست. رشد اجتماعی فرآیندی است که از طریق آن فرد آگاهی‌ها، ارزش‌ها، برقراری روابط اجتماعی و مهارت‌های اجتماعی را کسب می‌کند و این اکتسابات او را قادر می‌سازد تا با جامعه وحدت یا به نحوی انطباق‌یافته رفتار کند. رشد اجتماعی یکی از ابعاد مهم رشد است که بر تمامی جوانب زندگی تأثیر می‌گذارد. افرادی که از مهارت اجتماعی لازم برخوردارند، در مسیر زندگی با سهولت بیشتری با مسائل کنار می‌آیند و به طور کلی در موقعیت‌های زندگی موفق‌تر عمل

¹ Pargament

² Taylor

می‌کنند. رشد اجتماعی به مجموعه متوازی از مهارت‌های اجتماعی و رفتارهای انطباقی مربوط است که فرد را قادر می‌سازد با افراد دیگر روابط متقابل مطلوب داشته باشد، واکنش‌های مثبت بروز دهد و از رفتارهایی که پیامدهای منفی دارند، اجتناب ورزد. وجود مهارت‌هایی چون همکاری، مسئولیت‌پذیری، همدلی، خویش‌داری و خوداتکایی از مولفه‌های رشد اجتماعی به شمار می‌روند (نظری‌نژاد، ۱۳۹۳). مهارت جرأت‌ورزی دانش‌آموزان یعنی اینکه آنها بتوانند، بدون ناراحت کردن سایر همکلاسی‌های خود، با آرامش برای گرفتن حق یا زدن حرف خود اقدام کنند، بدون این که به دیگران پرخاش کنند یا این که کاملاً حرف سایر همکلاسی‌های خود را بپذیرند. مهارت جرأت‌ورزی به دانش‌آموزان کمک می‌کند که بتوانند، احساسات، باور و فکر خود را صادقانه و با بیان مناسب به دیگران بیان کنند. (دلجون، ۱۴۰۰) جرات‌ورزی فن مداخله ساختار یافته است که برای کمک به افراد در تغییر خودپنداره خود بکار می‌رود تا از این طریق نیازها، افکار و اندیشه‌های خود را به شکل متناسب بیان کنند. افراد جرات‌مند روابط نزدیکی با دیگران دارند، به دیگران اجازه نمی‌دهند که از آنها سو استفاده کنند و بدون احساس گناه، استرس، اضطراب، یا تخطی حقوق دیگران افکارهای منفی و مثبت مختلفی را می‌توانند بیان کنند.

مبانی نظری تحقیق

مفهوم نظری رشد اجتماعی

رشد اجتماعی، تکامل روابط اجتماعی فرد است. در واقع رشد اجتماعی مستلزم هماهنگی با گروه اجتماعی و پیروی از هنجارها، موازین سلوک اجتماعی و سنت‌های آن است. احساس وحدت با گروه اجتماعی، درک روابط متقابل میان اعضای آن و همکاری با دیگران از دیگر ملزومات رشد اجتماعی است. برای رسیدن به این مرحله از رشد اجتماعی، کودک می‌باید باسیت علائق خود را دگرگون کرده، به شیوه‌های جدید رفتار را فرا گیرد و دوستان جدیدی برگزیند (احدی و بنی‌جمالی، ۱۳۷۹). در تعریف دیگری از شعاری‌نژاد (۱۳۸۸)، چنین عنوان شد منظور از رشد اجتماعی، رشد و تکامل فرد در روابط اجتماعی است به طوری که بتواند با افرا جامعه اش هماهنگی و سازگار باشد. زمانی فرد را اجتماعی می‌خوانند که نه تنها با دیگران باشد، بلکه با آنها همکاری کند. به عبارتی اجتماعی شدن^۳ به آن شکل یادگیری گفته می‌شود که به سازگاری با جامعه و محیط فرهنگی منجر می‌شود. رفتار جمعی مبتنی بر تمایل شدید موجود زنده به زندگی در میان گروه هم‌نوع خود و دل‌تنگی از تنهایی از موجوداتی که چنین رفتاری دارند. همین اینکه خود را در میان هم‌نوعان خود بیابند، هرچند تماسی برقرار نکنند، غریزه جمع دوستی آنها ارضا می‌شود. اما در رفتار اجتماعی، موجود زنده افزون بر تمایل به حضور در میان هم‌نوعان، با آنها رابطه برقرار کرده و به تشریح مساعی با آنها می‌پردازد. در مجموع می‌توان گفت که رشد اجتماعی نوعی دیگر از رشد است که تشخیص آن از رشد ذهنی هم دشوارتر رشد، عبارت است از تغییراتی که به طور منظم در ارگان‌بسیم موجود زنده پدید می‌آید و با پیشرفت و تکامل همراه است و هدف مشخصی را در بر می‌گیرد. رشد، عبارت است از همه تغییرات و تحولاتی که از زمان تشکیل سلول تخم تا هنگام مرگ در انسان به وجود می‌آید و عبارت است از یک سلسله تغییرات جسمی و روانی که از طریق این تغییرات، فرد پیوسته در حالت تعادل جسمانی و روانی باقی بماند و به کمال برسد. رشد، یعنی تغییراتی که با پیشرفت و ترقی همراه بوده و هدف مشخصی دارد، این تغییرات به طور منظم در طرح منظم در طرح معینی صورت می‌گیرد. بعضی از روان‌شناسان، رشد را جریانی می‌دانند که در آن تغییرات درونی یا فیزیولوژیکی با جنبه‌های روانی ترکیب می‌شوند و فرد را برای روبرو شدن با محیط یا موقعیت جدید قادر می‌سازند رشد و تکامل بطور کلی ابعاد زیر را در نظر می‌گیرد: رشد بدنی: رشد بدنی، قسمت اساسی رشد فرد را تشکیل می‌دهد. این جنبه از رشد کاملاً محسوس و به آسانی قابل اندازه‌گیری است که شامل رشد در مغز، دستگاه‌های عصبی و رشد مهارت‌های حرکتی است و به عبارتی در اعضاء، اندام‌ها، قد و وزن، جثه، اعضاء تناسلی

³ Socialization

بررسی رابطه میان رشد اجتماعی و جهت گیری مذهبی مادران با جرات‌ورزی دانش‌آموزان مقطع ششم ابتدایی شهر جهرم در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱

خصوصیات جنسی، رشد دندان‌ها و تغییرات استخوان‌ها ظاهر می‌گردد. رشد ذهنی: یکی دیگر از جنبه‌های اساسی رشد و تکامل انسان، رشد استعدادهای ذهنی فرد است. اهمیت عمده این جنبه تأثیر گذاری آن در رشد و تکامل کلی فرد می‌باشد. در دوره طفولیت، رشد عقلانی به سرعت پیش می‌رود و کودک از راه "اکتشاف" یعنی با استفاده از حواس به مفاهیم عواملی که با آنها در تماس بوده است، پی می‌برد. رشد عاطفی: رشد عاطفی پیچیدگی خاصی دارد و در سایر جنبه‌های رشد مانند رشد بدنی، رشد عقلانی و اجتماعی تأثیر فراوان دارد. حالات عاطفی ابتدا به صورت هیجان ظاهر می‌گردد، به تدریج کودک حالت مسرت را در موقعی که هماهنگی و تعادل در میان اعمال و وظایف بدنی او برقرار است، از خود ظاهر می‌سازد و زمانی که این تعادل به هم بخورد حالت پریشانی در او به وجود می‌آید. رشد اجتماعی: جنبه‌های اجتماعی رشد، اساس زندگی انسانی فرد را تشکیل می‌دهد. انسان به معنی دقیق حیوانی فرهنگی است، جنبه‌های عقلانی حیات وی نیز در زمینه اجتماعی رشد می‌کند. (دلجون، ۱۴۰۰) رفتار اجتماعی پایه و اساس زندگی فرد را تشکیل می‌دهد و رشد اجتماعی نیز سبب شکوفایی رشد عقلانی فرد می‌گردد. منظور از رشد اجتماعی، تکامل فرد در روابط اجتماعی است به طوری که بتواند با افراد جامعه اش هماهنگ و سازگار باشد. رشد اجتماعی یعنی تغییراتی که در نتیجه تأثیر متقابل با اشخاص، اوضاع و احوال اجتماعی و سازماندهی در فرد پیدا می‌شوند و به بیانی دیگر سلسله تغییرات و پیشرفتهایی که از هنگام تولد تا مرگ در رفتار اجتماعی احساسات، گرایش‌ها، ارزش‌ها و... رخ می‌دهند (وایتمن، مایر، کلر مینگر، ترجمه نظری، ۱۳۸۴). اجتماعی شدن افراد به معنای همسانی و همخوانی آنها با قواعد، ارزش‌ها و نگرش‌های گروهی و اجتماعی است. در این فرایند افراد مهارت‌ها، دانش‌ها و شیوه‌های سازگاری را می‌آموزند و امکان روابط متقابل را در یک فعل و انفعال مستمر به دست می‌آورند (اخوان تفتی و موسوی، ۱۳۸۶). مهارت اجتماعی، مجموعه‌ای از رفتارهای آموخته شده است که نقطه شروع موفقیت و تداوم بر همکنش‌های اجتماعی مثبت مانند کمک کردن، شروع روابط، کنترل خلق و خو و به عبارتی رشد اجتماعی می‌شود (گریشام^۴، به نقل از بری و ارین^۵، ۲۰۱۰). کسانی که در زمینه رشد اجتماعی به شکوفایی رسیده‌اند، به سطحی از مهارت در روابط اجتماعی دست یافته‌اند که می‌توانند به راحتی با دیگران زندگی سازگارانه‌ای داشته باشند. رشد اجتماعی، تکامل روابط اجتماعی فرد است. رشد اجتماعی مستلزم هماهنگی با گروه اجتماعی و پیروی از هنجارها (موازیین سلوک اجتماعی) و سنت‌های آن است. احساس وحدت با گروه اجتماعی، درک روابط متقابل میان اعضای آن و همکاری با دیگران از ملزومات رشد اجتماعی است. برای رسیدن به این مرحله از رشد اجتماعی، فرد می‌بایست علایق خود را دگرگون کرده، شیوه‌های جدید رفتار را فرا گیرد (احدی و بنی جمال، ۱۳۸۸). رشد اجتماعی یک فرایند چند بعدی است، که در آن افراد رفتارها و مؤلفه‌هایی را کسب می‌کنند که به آنها اجازه می‌دهد تا در درون محیط اجتماعی به گونه‌ای عمل کنند که مزایای متقابلی برای خود و دیگران به همراه داشته باشند. منظور از رشد اجتماعی، به دست آوردن آن دسته از مهارت‌های اجتماعی است که فرد را قادر می‌سازد با جامعه اش هماهنگ و سازگار شود (قادری، ۱۴۰۰) یکی از خصایص مهم افرادی که از رشد اجتماعی کافی برخوردارند، این است که آنها واجد مهارت‌های اجتماعی هستند، به عبارت دیگر می‌دانند چگونه کنش کنند تا خوشایند دیگران باشند. بسیاری از روان‌شناسان بر این باورند که رشد ناکافی مهارت‌های اجتماعی نقش بسزایی در ناکامی و شکست‌های آتی افراد دارد. افرادی که توانایی‌های ضروری برای کار کردهای بین فردی مؤثر را یاد نگرفته‌اند؛ پرخاشگر، تندخو و منزوی هستند و مورد تنفر دیگران قرار گرفته و توان همکاری مؤثر با دیگران را ندارند و به شدت در معرض خطرات جسمی، روحی و غیره می‌باشند (وارد، ۲۰۰۴). انسان موجودی اجتماعی است و ادامه زندگی به صورت انفرادی برای او تقریباً غیر ممکن است به محض تولد و دریافت نخستین احساس، شما در رابطه با دیگران قرار می‌گیرید. منتها این دیگران در ابتدا محدودند و شامل گروه کوچکی خانواده شما است سپس با گروه‌های بزرگتر روبرو هستید دوستان همکلاسی‌ها، معلمان، کارکنان مدرسه، هم‌شهری‌ها، هم

⁴ Grisham L

⁵ Erin, D., & Berry B.

میهنان و بالاخره کل جامعه بشری شما بخشی از هر یک از این گروه‌ها هستید (نظیری، ۱۳۷۱). اگر همه فعالیت‌های خود را تجزیه و تحلیل کنید، می‌بینید که در بیشتر موارد، فعالیت شما با این هدف است که تصویب و تأیید دیگران را به دست آورید؛ مثلاً در رابطه با دوستانان می‌خواهید محبوب آنها باشید، با پدر و مادر و بستگانتان می‌خواهید که مقبول و محترم باشید. به دست آوردن تصویب و تأیید دیگران در زندگی مهم است چرا که سازگاری اجتماعی تا حد قابل توجهی بستگی به این دارد که دیگران فکر می‌کنند شما چگونه آدمی هستید». فرایند اجتماعی شدن یکی از مهمترین مؤلفه‌های رشد و یکی از زیربنایی‌ترین محورهای رشد شخصیت می‌باشد. این فرایند در مقابل خود محوری قرار دارد که در طی آن فرد ارزشهای گروهی را بر ارزشهای فردی خود ارجح می‌نهد و در نهایت آن ارزشها را در خود درون‌سازی می‌کند. اجتماعی شدن یک سیستم اجتماعی دوجانبه میان فرد و جامعه است که در آن برخی افراد، گروهها و سازمانها نقش کلیدی دارند. روان‌شناسی تحولی از ابتدا به چگونگی اجتماعی شدن کودک و عوامل تسریع‌کننده آن توجه زیادی داشته است. از دیدگاه گروس و ریک (۱۹۹۶)، اجتماعی شدن ملزم به درون‌سازی موفق هنجارهای اجتماعی است و همین باعث می‌شود که کودک از نظر اجتماعی رفتار پسندیده داشته باشد. درون‌سازی این هنجارها از رفتارهای ضداجتماعی جلوگیری کرده و به رفتارهای مناسب و مورد تأیید جامعه میدان می‌دهد. جریانی اجتماعی شدن جریانی است پیچیده با جوانب بی‌شمار و گوناگون که در جهت مسیره‌های مربوط به کسب الگوها و ارزش‌ها و هنجارها قدم بر می‌دارد. تحصیل مهارت‌های اجتماعی و چگونگی ارتباط‌گیری با سایر افراد، یکی از مراحل آن می‌باشد. مهارت‌های اجتماعی در محیط غیررسمی به طور طبیعی و در محیط‌های آموزشی با تأکید بر اصول اجتماعی شدن و به کارگیری دانش روان‌شناسی و علوم تربیتی آموخته می‌شوند. در واقع اجتماعی شدن فراگردی است که بواسطه آن هر فرد دانش و مهارت‌های اجتماعی لازم را برای شرکت مؤثر و فعال در زندگی گروهی و اجتماعی کسب می‌کند.

مفاهیم نظری جهت‌گیری مذهبی

باورهای مذهبی شیوه مؤثری برای مقابله با مصایب و تجارب دردناک و نشانه‌های بیماری است. هم‌چنین در زمان مشکلات و ناراحتی‌ها بر نحوه روابط انسانی اثر می‌گذارد. جهت‌گیری مذهبی، روی آورد کلی شخص که از مذهب اتخاذ کرده است؛ یعنی در ارتباط با موجودی متعالی (قدسی) مجموعه‌ای از اعتقادات، اعمال و تشریفات خاص را در زندگی دارد. جهت‌گیری مذهبی را می‌توان تقریباً معادل دین‌داری یا دین‌ورزی گرفت تغییر شکل مفهوم معنویت، منعکس‌کننده دیدگاهی بیشتر غیردینی است که در جستجوی شمول عام و ارتباط با هر کس، قطع نظر از عقیده رایج مذهبی است. بنابراین هر فرد بر اساس سلیقه خود می‌تواند معنویت را تعریف کند و به این ترتیب، اصول و مبانی حقیقی حسن و قبح ذاتی دستخوش چالش جدی شده است و به نسبت گرایشی افراطی کشیده شده است. با کاهش عضویت ادیان نظام مند و رشد سکولاریسم^۶ در دنیای غرب، نگاه وسیع‌تری از معنویت‌گرایی ظهور کرده است. اصطلاح معنویت‌گرایی در حال حال حاضر، به طور مکرر در متونی به کار رفته است که پیشتر اصطلاح دین به کار می‌رفت. در لایه‌های زیرین معنویت‌گرایی در عصر حاضر، رگه‌های اومانیزم^۷ را به خوبی می‌توان مشاهده کرد. انسان‌کانون‌هستی و حیات‌تلقی می‌شود. هر آنچه برای او مفید باشد، تبلیغ شده و متعالی‌ترین هدف، برخورداری از آرامش، خوش‌بینی، رضایتمندی و احساس معناداری در زندگی است. آن هم با حذف ماورا طبیعت و وحی! هر چیزی که این اهداف را تامین می‌کند، مفید تلقی می‌شود. حتی آنجا که از نقش دین و مناسک مذهبی در سلامت معنوی انسان سخن می‌گویند، نباید متدینان را سر ذوق آورد که جهان معاصر به معنویت اقبال نشان داده است. بر این اساس دو نوع سوگیری مذهبی وجود دارد: سوگیری درونی که شامل تجربه کردن مذهب به منزله یک عامل مهم انگیزشی در زندگی

^۶ secularism

^۷ humanism

بررسی رابطه میان رشد اجتماعی و جهت گیری مذهبی مادران با جرات‌ورزی دانش‌آموزان مقطع ششم ابتدایی شهر جهرم در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱

فردی است و کاملاً در زندگی درونی شده و عملی است و سوگیری بیرونی که برابر با مذهب رشد نیافته است و به صورت استفاده از مذهب برای دستیابی به برخی هدف‌ها مانند حمایت اجتماعی تعریف شده است. فرد با سوگیری درونی تمایل دارد به مذهب خدمت کند، نه آنکه از مذهب به نفع هدف‌های دیگر بهره گیرد. در صورتی که فرد با سوگیری بیرونی از مذهب برای رسیدن به اهدافی مانند مقام، کسب پذیرش در جامعه و خانواده، بالابردن اعتماد به نفس و حتی توجیه اعمال خود استفاده می‌کند. در بیشتر افراد، درجات متفاوتی از سوگیری درونی و بیرونی به چشم می‌خورد (کشتکاران، ۱۳۸۸). افرادی که دارای جهت گیری مذهبی درونی هستند به تعالیم مذهبی‌شان صادقانه اعتقاد دارند و اعمال مذهبی آنها از عقیده و علم باطنی آن‌ها نشأت می‌گیرد. برعکس افرادی که جهت گیری مذهبی بیرونی دارند، برای کسب منافع شخصی رفتار مذهبی نشان می‌دهند. به عبارت دیگر در جهت گیری مذهبی بیرونی، مذهب در خدمت نیازها و عقده‌ها و وجوه ناسالم فرد است ولی مذهب درونی با فرد زندگی می‌کند و این طور نیست که او از این مذهب (درونی) استفاده کند. البته آلپورت تصور می‌کرد دو جهت گیری مختلف مذهبی در دو بعد متضاد یک پیوستار قرار می‌گیرند به عبارتی دیگر از نظر او مذهب طیفی است که از یک سو برای افراد معنایی ابزاری دارد و از سوی دیگر نوعی معنا و معنایی است که خود انگیزه اصلی زندگی است و ارزش درونی دارد بر این اساس، این دو نوع را به منزله دو سر یک پیوستار انگیزشی - نه سوگیری‌های جداگانه و متمایز - در نظر گرفت (سراج زاده، ۱۳۸۳).

مفهوم نظری جرات‌ورزی

جرات‌مندی به معنای پرخاشگری، تنبیه، بی ادبی، تقلب، نیرنگ، شکار کردن، فریاد زدن، عیب جویی کردن، ناله کردن، تهدید کردن یا ایراد گرفتن و نیز دست کم گرفتن قدرت دیگران و رسیدن به خواسته خود در اثر تلاش دیگران نیست. با جرات بودن به معنای رویارویی با خطرها و به دست آوردن چیزی است که شخص می‌خواهد (سپهوند و محمدیاری، ۱۳۹۹). مایکن بوم، چون الیس بر تشخیص افکار ناسازگار تأکید دارد؛ اما علاوه بر بینش مورد نظر الیس به مقابله نیز توجه دارد و همچنین متأثر از لوریا، احساس و رفتار را تبدیل به رابطه‌ای شناختی-زبانی می‌کند. تجربه اضطراب موجب برداشت‌های شناختی منفی از خود و خودگویی‌های منفی می‌شود. مثلاً مشاهده جمعیت زیاد در زمان سخنرانی فرد را دچار اضطراب می‌کند و با خود می‌گوید از عهده آن بر نخواهم آمد» در فرآیند درمان، با تغییر محتوای شناختی ناتوانی بیمار از او می‌خواهیم که به خودگویی‌های مثبت بپردازد. گفتار به علت توانایی در نظم بخشی رفتار، موجب تقویت درونی، توانمندی مقابله با مشکلات و وسایل، و ایجاد افکار سازگار است (دلجوان، ۱۴۰۰)

ابراز وجود یا رفتار جرات‌مندانانه یکی از مهارت‌های اجتماعی مهم است که فرد را قادر می‌سازد بدون احساس تنش یا اضطراب به منافع خود برسد و احساسات واقعی خود را به راحتی ابراز نماید، بدون آنکه سعی داشته باشد که حق دیگران را تضییع کند. جرات‌ورزی در همه فرهنگ‌ها یکسان انگاشته نمی‌شود. در برخی جوامع، جرات‌ورزی یک ویژگی مردانه قلمداد شده و کمتر به زنان فرصت ابراز وجود داده می‌شود. در فرایند جرات‌ورزی، انسان خواسته‌ها و افکار خویش را به شکل مطلوب و با توجه به حفظ حریم و حقوق دیگر افراد بیان می‌کند. در واقع، در جریان جرات‌ورزی، فرد ضمن احترام به حقوق دیگران، حقوق خود را مطالبه می‌کند. برخی مواقع، جرات‌ورزی ممکن است با پرخاشگری اشتباه گرفته شود. با این وجود، جرات‌ورزی بر مشکل و پرخاشگری بر هیجان متمرکز است. جرات‌ورزی با بهداشت و سلامت روان رابطه مستقیم دارد و برای شروع و حفظ روابط بین فردی امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است. جرات‌ورزی یا ابراز وجود عبارت است از بیان احساسات حقیقی خود از جمله عشق و تحسین، ایستادگی برای دریافت حقوق مشروع و امتناع از پذیرش درخواست‌های غیر منطقی. سلتر (۲۰۱۱) غیر جرات‌ورزی را با بازدارندگی شخصیتی که ناشی از شرطی شدن‌های منفی است، مشخص کرد و در درمان، براساس نظریه

شرطی سازی پاولوفی سعی داشت که با تمرین رفتارهای ابرازی و تقویت آنها، جنبه بازدارندگی را کاهش داده، جرأت ورزشی را افزایش دهد. ولپه و الزاروس به اضطراب به عنوان عامل اصلی بازدارندگی از جرأت ورزشی تأکید داشتند و در درمان بر آن بودند تا با بازداری متقابل اضطراب و تنش، به روش آرمیدگی عضلانی، اضطراب را کاهش دهند و به موازات آن جرأت ورزشی را که تضاد آشتی ناپذیری با واکنش های هیجانی و اضطرابی دارد بالا برند. به اعتقاد ولپه اگر بتوان آمادگی فرد را به تدریج در رویارویی با محرک و موقعیت افزایش داد، محرک و موقعیت ترسناک، اضطراب انگیزی خود را از دست می دهد. این روش شرطی سازی، غیرکرتکسی و خودکار است؛ زیرا تنش و اضطراب و آرمیدگی به دو سیستم عصبی تعلق دارند و از این رو ممکن نیست که فرد هم در حالت اضطرابی باشد و هم در حالت آرمیدگی و عملاً افزایش آرمیدگی با روش آرمیدگی عضلانی موجب کاهش اضطراب و در نتیجه حذف عامل بازدارندگی جرأت ورزشی و افزایش این رفتار خواهد شد.

پیشینه پژوهش

عابدی (۱۳۹۸) در پژوهش خود با موضوع بررسی نقش جهت گیری دینی و مولفه های کارکرد خانواده در بهزیستی روانشناختی دانش آموزان دختر و پسر مقطع متوسطه ی منطقه ۶ شهر تهران که حاکی از حل مشکلات به طور معناداری بهزیستی روان شناختی را پیش بینی می کند و اضافه شدن حل مشکل، عملکرد خانواده، ارتباط، نقش، کنترل رفتار، آمیزش عاطفی و همراهی عاطفی به معادله، قدرت پیش بینی را به طور معناداری بالا می برد. همبستگی بین مولفه های جهت گیری مذهبی (بیرونی و درونی) از یک طرف و متغیر بهزیستی روان شناختی دانش آموزان از طریق دیگر برابر ۰/۳۸۸ محاسبه گردید و نشان می دهد ۱۵ درصد واریانس یا تفاوت های فردی در بهزیستی روان شناختی مربوط به ویژگی های جهت گیری مذهبی است. بنابراین می توان گفت که افراد در خانواده و به ویژه والدین با عملکرد خود را در چارچوب خانواده تاثیر مهمی در سلامت روانی فرزندان خود می گذارند و سلامت روان بالاتر، جهت گیری مذهبی بهتری را در پی خواهد داشت.

احدی (۱۳۹۸) در مقاله ای با عنوان بررسی رابطه بین رشد اجتماعی و شناختی کودکان ۵ تا ۷ ساله بر اساس سبک های فرزند پروری که ابزار پژوهش عبارتند از: آزمون ماتریس های پیشرونده ریون رنگی (دنگی ریون، ۱۹۴۷)، آزمون رشد اجتماعی وایلند (ادگار، ۱۹۵۳) و پرسشنامه شیوه های فرزندپروری بامریند (بامریند، ۱۹۹۱). نتایج نشان داد بین رشد اجتماعی و شناختی کودکان بر اساس سبک های فرزند پروری تفاوت وجود دارد، رشد شناختی و اجتماعی کودکان والدین دارای سبک فرزندپروری مقتدرانه بیشتر از کودکان والدین دارای سبک فرزندپروری مستبدانه و آزادگذار است.

آهنگرکانی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهش خود با موضوع ارتباط عوامل بافتاری و نیازهای مذهبی با بهزیستی معنوی در بیماران مبتلا به سرطان در شهرستان ساری که حاکی از آن بود که نیاز مذهبی، نیاز وجودی و نیاز به بخشش به صورت مثبت و معنی دار بیشترین سهم را در پیش بینی بهزیستی معنوی داشت. همچنین نتایج نشان داد که ابعاد رفتاری، سیاست، دولت، بهداشت، پزشکی و اشتغال به صورت معنی دار بیشترین سهم را در پیش بینی بهزیستی معنوی داشت. به عبارت دیگر نتایج نشان داد مؤلفه های نیازهای مذهبی و عوامل بافتاری به عنوان دو سازه روانشناختی می توانند در بهزیستی معنوی بیماران نقش داشته باشند.

قادری (۱۴۰۰) مقاله ای با هدف پژوهش حاضر هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه هوش معنوی، جهت گیری مذهبی، و کمال گرایی با رشد اجتماعی در دانشجویان دانشگاه آزاد ارومیه انجام دادند. نتایج نشان داد که جهت گیری مذهبی درونی به طور مثبت و معنادار با رشد اجتماعی در ارتباط است. (۰/۰۱) در هوش معنوی، تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی، بسط حالت هشیاری و هوش معنوی کل در سطح ۰/۰۱ و آگاهی متعالی در سطح ۰/۰۵ ارتباط مثبت و معناداری با رشد اجتماعی دارند. در کمال گرایی، حساسیت بین فردی به صورت منفی و معنادار و هدفمندی به صورت مثبت و معنادار با رشد

بررسی رابطه میان رشد اجتماعی و جهت گیری مذهبی مادران با جرات‌ورزی دانش‌آموزان مقطع ششم ابتدایی شهر جهرم در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱

اجتماعی دانشجویان در ارتباط هستند. نتایج نشان داد که جهت گیری مذهبی درونی به طور مثبت و معنادار با رشد اجتماعی در ارتباط است. (۰/۰۱) در هوش معنوی، تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی، بسط حالت هشیاری و هوش معنوی کل در سطح ۰/۰۱ و آگاهی متعالی در سطح ۰/۰۵ ارتباط مثبت و معناداری با رشد اجتماعی دارند. در کمال گرایی، حساسیت بین فردی به صورت منفی و معنادار و هدفمندی به صورت مثبت و معنادار با رشد اجتماعی دانشجویان در ارتباط هستند. رگرسیون همزمان نشان داد که هوش معنوی، جهت گیری مذهبی و کمال گرایی توانایی تبیین ۲۹ درصد از واریانس رشد اجتماعی را دارا می باشند.

دلجوان و همکاران (۱۴۰۰) مقاله ای با هدف بررسی نقش جهت گیری مذهبی و هوش معنوی در پیش‌بینی رشد اجتماعی دانش‌آموزان پسر مقطع دوم متوسطه آموزش و پرورش ناحیه ۲ تبریز انجام دادند. پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری شامل دانش‌آموزان پسر مقطع دوم متوسطه آموزش و پرورش ناحیه ۲ تبریز بود که با استفاده از روش نمونه گیری در دسترس و به تعداد ۳۶۴ نفر انتخاب شدند. نمونه مورد بررسی پرسشنامه های رشد اجتماعی واپلند ۱۹۵۳ هوش معنوی کینگ ۲۰۰۸ و جهت گیری مذهبی الپورت ۱۹۵۰ را تکمیل کردند. داده ها با استفاده همبستگی پیرسون و رگرسیون همزمان تجزیه و تحلیل گردید. نتایج نشان داد که جهت گیری مذهبی درونی و هوش معنوی به طور مثبت و معنادار با رشد اجتماعی رابطه دارند ۰/۰۱ رگرسیون همزمان نشان داد که هوش معنوی و جهت گیری مذهبی توانایی تبیین ۹/۳۱ درصد از واریانس رشد اجتماعی را دارا می باشند. پژوهش حاضر نشان داد که هوش معنوی و جهت گیری مذهبی می توانند از سازه های مرتبط و تبیین کننده رشد اجتماعی در دانشجویان باشند.

سیمپسون (۲۰۱۹) در مقاله ای به بررسی رابطه میان رشد اجتماعی و ویژگی های مذهبی افراد پرداخت. وی این تحقیق را بر روی ۹۵ نفر از کارکنان سازمانهای خصوصی انجام داد و نتایج نشان داد میان رشد اجتماعی با ویژگی های مذهبی افراد و اعتقادات آنها رابطه معناداری یافت نشد.

نیکل^۸ (۲۰۲۰) در پژوهش خود با هدف بررسی ارتباط میان تسلیم پذیری، جرات ورزی و پرخاشگری پس از توزیع پرسشنامه در میان جامعه آماری و تحلیل داده های تحقیق با استفاده از آزمون های همبستگی، به این نتیجه رسیدند میان تسلیم پذیری و جرات ورزی ارتباط مستقیمی وجود دارد، اما میان تسلیم پذیری با پرخاشگری ارتباط معناداری وجود نداشت.

لوپز-آلوارادو، ون پاریس، سولوس-نیارا و انزلین^۹ (۲۰۲۰) در پژوهش خود با هدف بررسی رابطه میان جهت گیری مذهبی و دیدگاه ها و ایده های زنان آمریکای لاتین در مورد جرات ورزی با مطالعه گروهی متمرکز در کوئکا (اکوادور) به این نتیجه رسیدند که دیدگاه های کلی در مورد ابراز وجود در زنان بالغ در حال ظهور را می توان به پنج دسته تقسیم کرد: (۱) طرح های نقش جنسیتی. (۲) نگرانی در مورد افکار و واکنش های شریک زندگی؛ (۳) نگرش های جنسیتی نسبت به استفاده از روش های خاص پیشگیری از بارداری. (۴) صحبت کردن در مورد تاریخچه های جنسی به عنوان یک کار چالش برانگیز و (۵) تکرار الگوهای خانواده. یافته های این مطالعه در ادبیات موجود مورد بحث قرار گرفته است که تأثیر طرحواره های نقش جنسیتی را بر ابراز وجود جنسی برجسته می کند.

ناخوستین^{۱۰} و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهش خود با هدف بررسی رابطه میان جهت گیری مذهبی و رشد اجتماعی که در میان ۱۱۴ نفر از دانشجویان رشته های فنی در سیدنی استرالیا انجام گرفت بعد از بررسی داده های آماری نتایج نشان داد میان جهت گیری مذهبی و رشد اجتماعی رابطه معناداری وجود داشت.

⁸ Nikel

⁹ López-Alvarado, Van Parys, Cevallos-Neira & Enzlin

¹⁰ Nakhostin

اکنه و کیم^{۱۱} (۲۰۲۱) در پژوهش خود با هدف بررسی میزان اثربخشی جرات ورزی با استفاده از تکنیک های ترکیبی، SBAR و SBAR بر روی دانشجویان پرستاری به این نتیجه دست یافتند استفاده از تکنیک های ترکیبی، SBAR و SBAR بر روی بهبود جرات ورزی به میزان قابل توجهی تاثیرگذار بوده است، استفاده از این دو روش ترکیبی باعث کاهش استرس در میان پرستاران شده است.

روش تحقیق

پژوهش حاضر با توجه به هدف آن کاربردی بوده و از نظر چگونگی به دست آوردن داده های مورد نیاز در زمره تحقیقات توصیفی - همبستگی قرار داشت. جامعه آماری در این تحقیق عبارتند از تمام مادران به همراه فرزندان دانش آموز آنها در پایه ششم ابتدایی شهر جهرم در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ که بطور متوسط حدود تعداد ۲۰۷۵ نفر بود. که طبق جدول مورگان تعداد نمونه آماری برای توزیع پرسشنامه میان نمونه آماری ۳۲۴ نفر محاسبه شد. که به دلیل استفاده از آزمون آماری ضریب همبستگی و به دلیل مشکلات اجرایی در نهایت، ۱۲۰ نفر به عنوان حجم نمونه با روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای انتخاب شد. ابزار اندازه گیری متغیرها پرسشنامه های زیر بوده است.

پرسشنامه رشد اجتماعی وایتزمن(۱۹۹۰)

این آزمون توسط الیس وایتزمن (۱۹۹۰) ساخته شدو برای تعیین رشد اجتماعی مورد استفاده قرار میگیرد و دارای ۶ زیر مقیاس به شرح: همکاری- خوش خلقی و سازگاری- احترام به دیگران -مسئولیت پذیری- امیدواری- خوش بینی و صبر و بردباری است. این آزمون ۲۷ سوال دارد و شامل سوالاتی می باشد که جنبه های مختلف رشد اجتماعی را در دانش آموزان مورد سنجش قرار می دهد.سوالات زیر به صورت معکوس نمره گذاری می شوند:

۴-۵-۹-۱۰-۱۷-۱۸-۱۹-۲۲-۲۳-۲۴-۲۶

نمره ۲۴ یا بیشتر درجه عالی ، نمره بین ۱۵ تا ۲۴ درجه خوب ، نمره بین ۵ تا ۱۴ متوسط و نمره کمتر از ۵ ضعیف می باشد. نمرات رشد اجتماعی هر فرد در ستونی جمع اوری شده و میانگین آن گرفته می شود.

مولفه های این پرسشنامه شامل همکاری- خوش خلقی و سازگاری- احترام به دیگران -مسئولیت پذیری- امیدواری- خوش بینی و صبر و بردباری است. روایی محتوای پرسشنامه رشد اجتماعی الیس وایتزمن توسط اساتید دانشگاه اصفهان مورد تایید قرار گرفته است. (فاضل، مرتضی- ۱۳۸۲). ضریب روایی همزمان بین این تست و نمرات ۵۷. SCL90-R0 گزارش شده است.

پرسشنامه جهت گیری مذهبی آلپورت و راس(۱۹۵۰)

این پرسشنامه مشتمل بر ۲۱ پرسش چهارگزینه ای به صورت الف- کاملاً مخالفم، ب- تقریباً مخالفم، ج- تقریباً موافقم، د- کاملاً موافقم است که میزان جهت گیری مذهبی افراد را می سنجد. بر همین اساس این پرسشنامه بر اساس یک مقیاس چهار درجه ای لیکرت از ۱ تا ۴ نمره گذاری می شود. ابعاد و سوالات در این مقیاس، به صورت گویه های ۱ تا ۱۲ جهت گیری مذهبی بیرونی و از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق می باشد، و در ۹ ماده بعدی (گویه های ۱۳ تا ۲۱) که جهت گیری درونی را اندازه می گیرند، پاسخ بر عکس است. در مطالعات اولیه مشاهده شد که همبستگی جهت گیری مذهبی بیرونی با درونی ۰/۲۱ است. این آزمون در سال ۱۳۷۸ هنجاریابی و ترجمه شد (فراست کیش و همکاران، ۱۳۹۵). جان بزرگی(۱۳۶۷)، پایایی پرسشنامه جهت گیری مذهبی آلپورت را با آلفای کرونباخ ۰/۷۴ گزارش کرده است.

بررسی رابطه میان رشد اجتماعی و جهت گیری مذهبی مادران با جرات ورزی دانش آموزان مقطع ششم ابتدایی شهر جهرم در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲

پرسشنامه جرات ورزی/ابراز وجود گمبریل و ریچی (۱۹۷۵)

این پرسشنامه ۴۰ سوالی می باشد. این پرسش نامه دارای ۵ گویه می باشد که شامل طیف لیکرت ۵ گزینه ای به صورت خیلی زیاد (۵ امتیاز)، زیاد، متوسط، کم و خیلی کم (۱ امتیاز) می باشد و نمره معکوس ندارد. کمترین نمره برابر ۴۰ (جرات ورزی پایین)، حد متوسط نمرات بین ۸۰ تا ۱۲۰ (جرات ورزی متوسط) و حد بالای نمرات برابر ۲۰۰ (جرات ورزی بالا) می باشد. گمبریل و ریچی معتقدند از نظر میزان اعتبار، همبستگی زیادی بین ماده های این آزمون با یکدیگر وجود دارد. اعتبار عاملی ماده های مختلف آزمون اصلی به وسیله آن ها بین ۰/۳۹ تا ۰/۷۰ و ضریب پایایی این آزمون ۰/۸۱ گزارش شد و روایی این آزمون را متخصصان دانشگاه علوم تربیتی و روان شناسی علامه طباطبایی و دانشگاه اصفهان در سال ۷۴-۷۵ بررسی و روایی محتوای آن را تأیید کردند

یافته ها

فرضیه اول: بین رشد اجتماعی مادران با جرات ورزی دانش آموزان پایه ششم ابتدایی شهر جهرم در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ رابطه معناداری وجود دارد.

ضریب همبستگی پیرسون بین رشد اجتماعی مادران با جرات ورزی فرزندان

جرات ورزی فرزندان	رشد اجتماعی مادران		
.349**	1.000	ضریب همبستگی	رشد اجتماعی مادران
.000	.	سطح معناداری	
120	120	تعداد	
1.000	.349**	ضریب همبستگی	جرات ورزی فرزندان
.	.000	سطح معناداری	
120	120	تعداد	

یافته های آزمون پیرسون نشان داد فرضیه تایید شده و بین رشد اجتماعی مادران با جرات ورزی دانش آموزان پایه ششم ابتدایی شهر جهرم در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ رابطه معناداری با ضریب همبستگی ۰/۳۴۹ و مستقیم وجود دارد. فرضیه دوم: بین جهت گیری مذهبی مادران با جرات ورزی دانش آموزان پایه ششم ابتدایی شهر جهرم در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ رابطه معناداری وجود دارد.

ضریب همبستگی پیرسون بین جهت گیری مذهبی مادران با جرات ورزی فرزندان

جرات ورزی فرزندان	جهت گیری مذهبی مادران		
.000	.	سطح معناداری	جرات ورزی فرزندان
120	120	تعداد	
1.000	.383**	ضریب همبستگی	
.	.000	سطح معناداری	جرات ورزی فرزندان
120	120	تعداد	

یافته های آزمون پیرسون نشان داد فرضیه تایید شده و بین جهت گیری مذهبی مادران با جرات ورزشی دانش آموزان پایه ششم ابتدایی شهر جهرم در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ رابطه معناداری با ضریب همبستگی ۰.۳۸۳ و مستقیم وجود دارد فرضیه سوم: رشد اجتماعی مادران قادر به پیش بینی جرات ورزشی دانش آموزان پایه ششم ابتدایی شهر جهرم در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ است.

ضریب رگرسیون رشد اجتماعی مادران و جرات ورزشی دانش آموزان

سطح معنادار	t	ضرایب استاندارد شده بتا	ضرایب استاندارد نشده		مدل
			انحراف	B	
.008	.257		24.394	6.262	جرات ورزشی دانش آموزان
.000	4.391	.375	.299	1.312	رشد اجتماعی مادران

یافته های ضریب رگرسیون نشان داد رشد اجتماعی مادران به میزان بتای ۰.۳۷۵، به طور مثبت و مستقیم قادر به پیش بینی جرات ورزشی دانش آموزان می باشد فرضیه چهارم: جهت گیری مذهبی مادران قادر به پیش بینی جرات ورزشی دانش آموزان پایه ششم ابتدایی شهر جهرم در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ است.

ضریب رگرسیون جهت گیری مذهبی مادران و جرات ورزشی دانش آموزان

سطح معنادار	t	ضرایب استاندارد شده بتا	ضرایب استاندارد نشده		مدل
			انحراف	B	
.000	6.794		10.745	72.999	جرات ورزشی دانش آموزان
.000	3.782	.329	.225	.852	جهت گیری مذهبی مادران

یافته های ضریب رگرسیون نشان داد جهت گیری مذهبی مادران به میزان بتای ۰.۳۲۹، به طور مثبت و مستقیم قادر به پیش بینی جرات ورزشی دانش آموزان می باشد

نتایج

با توجه به یافته ها و نتایج می توان تبیین کرد که رشد اجتماعی یا رشد و تکامل مادران در روابط اجتماعی موجب می شود مادران بتوانند با افراد جامعه هماهنگ و سازگار باشند. زمانی مادران را اجتماعی می خوانند که نه تنها با دیگران باشند، بلکه با آنها همکاری کنند. رشد اجتماعی در مادران نوعی دیگر از رشد است که تشخیص آن از رشد ذهنی هم دشوارتر است. مادران وقتی از نظر اجتماعی رشد یافته محسوب می شوند که در این زمینه کاملاً به شکوفایی رسیده باشند، یعنی به سطحی از مهارت در روابط اجتماعی دست یافته باشند که بتوانند با مردم راحت زندگی کنند و سازگاری داشته باشند. معیار اندازه گیری رشد اجتماعی مادران، میزان سازگاری آنها با دیگران است. رشد اجتماعی نه تنها در سازگاری با اطرافیان که هم اکنون با انسان سر و کار دارند، موثر است، بلکه همیشه در موفقیت شغلی و پیشرفت های اجتماعی مادران نیز تأثیر دارد. رفتار اجتماعی مادران پایه و اساس زندگی آنها و فرزندانشان را تشکیل می دهد و رشد اجتماعی مادران نیز سبب شکوفایی رشد عقلانی خود مادران و فرزندانشان می گردد. رشد اجتماعی مادران موجب تغییراتی می شود که در نتیجه تأثیر متقابل با اشخاص، اوضاع و احوال اجتماعی و سازماندهی در آنها پیدا می شود. سلسله تغییرات و پیشرفت های مادران که در رفتار اجتماعی احساسات،

بررسی رابطه میان رشد اجتماعی و جهت گیری مذهبی مادران با جرات‌ورزی دانش‌آموزان مقطع ششم ابتدایی شهر جهرم در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱

گرایش‌ها، ارزش‌ها و... رخ می‌دهند. با توجه به پیچیدگی روابط اجتماعی در جوامع امروزی، لزوم پرداختن به خصایص اجتماعی و عوامل مرتبط با آن بیش از پیش احساس می‌شود. تعداد روز افزون مادرانی که از برخوردهای اجتماعی می‌ترسند و با نوجوانان و فرزندان آنها که اضطراب، افسردگی و انزوای اجتماعی دارند، پرداختن به رشد اجتماعی و عامل‌های مرتبط با آن را ضروری می‌کند. یکی از خصایص مهم مادرانی که از رشد اجتماعی کافی برخوردارند، این است که این مادران واجد مهارت‌های اجتماعی هستند، به عبارت دیگر می‌دانند چگونه کنش کنند تا خوشایند دیگران باشند. رشد ناکافی مهارت‌های اجتماعی در مادران نقش بسزایی در ناکامی و شکست‌های آتی خود آنها و در پی آن در فرزندانشان دارد. مادرانی که توانایی‌های ضروری برای کارکردهای بین فردی مؤثر را یاد نگرفته‌اند؛ پرخاشگر، تندخو و منزوی هستند و مورد تنفر دیگران قرار گرفته و توان همکاری مؤثر با دیگران را ندارند و به شدت در معرض خطرات جسمی، روحی و غیره می‌باشند و همین خصوصیات را به فرزندان خود انتقال می‌دهند. این روند نیز بتدریج گسترده‌تر می‌شود و در سال‌های اولیه دبستان فرزندان با علاقمندی بیشتری به برقراری روابط اجتماعی ظهور پیدا می‌کند. رفتارهای اجتماعی در این دوران عمدتاً از طریق بازی با همسالان نمود پیدا می‌کند. کودک با برقراری تعاملات جدید با گروه‌های جدید همسالان رفتارهای جدید را می‌آموزد و در موارد زیادی آنها در رفتارهای اجتماعی خود منعکس می‌سازد. در سن نوجوانی گرایش فرزندان به گروه‌های اجتماعی بیشتر و بیشتر می‌شود، بطوری که این دوران با این ویژگی اساسی مشخص می‌شود که فرزندان علاقه شدیدی به برقراری روابط اجتماعی از خود نشان می‌دهند. مادران دارای رشد اجتماعی و در پی آن، فرزندان آنها یاد می‌گیرند که به عضویت گروه‌های مختلف در آیند و در تعامل با این گروه‌ها رفتارهای اجتماعی و جرات‌مندانه خود را شکل می‌دهند. رشد اجتماعی مادران و در پی آن، جرات‌ورزی فرزندان، ابزار مناسب هرگونه هیجان‌غیر از اضطراب به شیوه‌ای که از نظر اجتماعی قابل قبول باشد، به فرزندان هدیه می‌دهد. ابراز وجود یا رفتار جرات‌مندانه یکی از مهارت‌های اجتماعی مهم است که فرزندان مادران دارای رشد اجتماعی را قادر می‌سازد بدون احساس تنش یا اضطراب به منافع خود برسند و احساسات واقعی خود را به راحتی ابراز نمایند. مهارت جرات‌ورزی در دانش‌آموزان یکی از روش‌هایی است که برای داشتن روابط اجتماعی خوب با دیگران استفاده می‌شود. بسیاری از نوجوانان که مهارت جرات‌ورزی در دانش‌آموزان رو نمی‌دانند، از روش‌های اشتباه دیگری در روابط و تعاملات خودشان در مدرسه استفاده می‌کنند که شامل دو روش عمده منفعل بودن و پرخاشگر بودن می‌باشد. فرزندان جرات‌ورز، مسئولیت انتخاب‌ها و رفتارهای خود را می‌پذیرند و از اعتماد به نفس خوبی برخوردار هستند. در نتیجه از روش‌های مناسبی برای برقراری ارتباط استفاده می‌کنند که ضمن حفظ عزت‌نفس خود در بین دیگران، رسیدن به اهداف و خواسته‌هایشان را با سرعت بیشتری پیگیری می‌کنند. فرزندان کم‌جرات یا بی‌جرات، تمایل دارند از تعارض در همه شرایط جلوگیری کنند. این افراد نگرانی‌ها را درونی می‌کنند تا خود را به خطر نیندازند. با توجه به یافته‌ها و نتایج می‌توان تبیین کرد که جهت‌گیری مذهبی و معنویت در مادران موجب هدایت در تصمیم‌گیری‌ها و فشارها برای خود مادران و اعضای خانواده به ویژه فرزندان‌شان می‌گردد، جهت‌گیری مذهبی به مادران برای داشتن پاسخ برای پرسش‌های بزرگ و فلسفه‌غایت جهان کمک می‌کند، برای این مادران خود حمایت اجتماعی در جنبه‌های انسانی و الهی تأمین می‌کند، مثبت‌نگری و خوش‌بینی ایجاد کرده، معنا و هدفداری در زندگی ایجاد می‌کند، امیدواری و انگیزش در مادران ایجاد می‌کند، توانمندی فردی مادران را افزایش داده، احساس تسلط داشتن، الگوی پذیرش و تحمل رنج و نیز سازگاری با استرس‌ها و مشکلات را می‌افزاید. همه این‌ها که از پیامد دینداری و گرایش به زندگی معنوی و مذهبی است. نیاز همه افراد است و عوامل و خصوصیات بیان شده در مادران دارای جهت‌گیری مذهبی، برای بهبودی روانی، بهزیستی و ارتقای سلامت در ابعاد بیوفیزیولوژیک، ایمونولوژیک و روانی اجتماعی مادران است که در پی آن به دلیل سبک تربیتی آنها بر فرزندان‌شان نیز تاثیر معناداری خواهد داشت. مادرانی که دارای جهت‌گیری مذهبی درونی هستند به تعالیم مذهبی‌شان صادقانه اعتقاد دارند و اعمال مذهبی این مادران از عقیده و علم باطنی آن‌ها نشأت می‌گیرد. برعکس مادرانی که جهت‌گیری مذهبی بیرونی دارند، برای کسب منافع شخصی رفتار

مذهبی نشان می دهند. (دلجوان، ۱۴۰۰) در جهت گیری مذهبی بیرونی مادران، مذهب در خدمت نیازها و عقده ها و وجوه ناسالم آنهاست ولی مذهب درونی با این مادران زندگی می کند و این طور نیست که او از این مذهب (درونی) استفاده کند. می توان اظهار داشت که دین داری آگاهانه و گرایشات مذهبی مادران تأثیر بسزایی بر جنبه های گوناگون رفتار فردی و اجتماعی جامعه، به ویژه نسل جوان دارد. البته توجه زیادی که امروزه به رفتارهای ناپهنجار اخلاقی یا خلاف شرع و بزهکارانه نوجوانان معطوف می شود. بسیاری از دانش آموزان به خاطر کمرویی، شرم و احساس ترس و اضطراب در ارتباط خود با بقیه دچار مشکل می شوند و دچار کاهش اعتماد به نفس می شوند و کم کم احساس تنهایی و منزوی بودن پیدا می کنند.

منابع

- [۱] آتش افروز، خدیجه. (۱۳۹۴). بررسی بررسی رابطه هوش معنوی و جهت‌گیری مذهبی با شادکامی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم تربیتی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه شیراز.
- [۲] احمدی، محمد علی. (۱۳۹۵). اثربخشی آموزش ایمن‌سازی در برابر استرس بر ابراز وجود (جرات‌ورزی) و سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد توان‌بخشی. دانشگاه محقق اردبیلی. دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی.
- [۳] اخوان تفتی، مهرناز و موسوی، سیده‌فاطمه (۱۳۸۶). بررسی رابطه رشد اجتماعی و رشد زبانی، دختران دانش‌آموز پایه اول. مجله روان‌شناسی و علوم تربیتی، ۱.
- [۴] ادیب‌نیا، نعیمه (۱۳۹۲). نقش رابطه‌های سبک‌های اسناد در ارتباط با ویژگی‌های شخصیتی دانش‌آموزان مقطع ابتدایی شهرستان لستیک، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه آزاد واحد مرودشت.
- [۵] امیدوار، احمد علی و صارمی، علی اکبر (۱۳۹۳). اعتیاد به اینترنت، توصیف، سبب‌شناسی، پیشگیری، درمان و مقیاس‌های سنجش اختلال اعتیاد به اینترنت، مرکز مشاوره و خدمات روان‌شناختی پردیس، مشهد: انتشارات تمرین.
- [۶] امیری، علی؛ رحیمی، مریم (۱۳۹۳). زمینه‌یابی اعتیاد به اینترنت در دانشجویان دختر و پسر دوره‌های کارشناسی و کارشناسی ارشد دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران. سایت باشگاه پژوهشگران جوان.
- [۷] آناستازی، آن (۱۳۸۶). روان‌آزمایی. ترجمه محمدتقی براهنی. تهران: انتشارات دانشگاه تهران (تاریخ انتشار به زبان اصلی ۱۹۹۲).
- [۸] بابایی، محمد رضا و شمسی، میثم. (۱۳۹۲). تاثیر جهت‌گیری مذهبی (درون سو و برون سو) بر بهزیستی روانشناختی، کنگره پیشگامان پیشرفت، سازمان‌ها و مراکز دولتی و عمومی، دوره ۳.
- [۹] خانزاده، عباسعلی؛ رحیمی، الیاس و استوی، الهه. (۱۳۹۵). تأثیر آموزش مهارت‌های جرات‌ورزی بر بهبود روابط بین همسالان و حرمت خود دانش‌آموزان دیرآموز. فصلنامه افراد استثنایی. سال ششم، شماره ۲۱، ۱-۲۲.
- [۱۰] دربا، محمد و شاهمرادی، سمیه. (۱۳۹۹). رابطه جرات‌ورزی و ابرازگری هیجانی و رضایت زناشویی با میانجیگری کیفیت زندگی در زنان ورزشکار و غیر ورزشکار. مطالعات اجتماعی روانشناسی زنان. سال هجدهم. شماره ۳، ۷۵-۱۰۶.
- [۱۱] دلپسند، زهرا (۱۳۹۰). تأثیر اینترنت و محیط‌های مجازی بر روابط خانوادگی دانش‌آموزان ابتدایی دخترانه اسلامشهر، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه پیام نور تهران.
- [۱۲] رحیمی، جعفر؛ بشلیده، کیومرث؛ حقیقی، جمال و مهرابی زاده هنرمند، مهناز. (۱۳۸۵). بررسی تاثیر آموزش جرات‌ورزی بر مهارت‌های اجتماعی، اضطراب اجتماعی و ابراز وجود در دانش‌آموزان پسر سال اول مقطع متوسطه. مجله علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز. دوره سیزدهم، شماره ۱، ۲۴-۱۱۱.
- [۱۳] سپهوند، رضا و محمدیاری، زهره. (۱۳۹۹). بررسی نقش میانجی جرات‌ورزی در تأثیرگذاری مهارت‌های سیاسی بر قانون‌شکنی خیرخواهانه در بین مدیران سازمان‌های دولتی استان ایلام. پژوهش‌های مدیریت در ایران. دوره بیست و چهارم، شماره ۲، ۱۱۲-۱۳۷.
- [۱۴] سجادی، علی (۱۳۹۳). بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیت و رشد اجتماعی در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روان‌شناسی دانشگاه آزاد تهران مرکز.
- [۱۵] شریفی، کبیر و سعیدی، حمید رضا. (۱۳۹۴). پیش‌بینی بهزیستی روان‌شناختی بر اساس جهت‌گیری زندگی و خوش‌بینی دانش‌آموزان، رویش روان‌شناسی، سال ۴، شماره ۱۰.
- [۱۶] صدری‌دمیرچی، اسماعیل و محمدی، نسیم. (۱۳۹۶). نقش جهت‌گیری مذهبی و حمایت اجتماعی ادراک شده در پیش‌بینی بهزیستی معنوی جانبازان، فصل‌نامه علمی - پژوهشی طب جانباز، دوره ۹، شماره ۳.
- [۱۷] صدیقی ارفعی، فریبرز؛ تابش، ریحانه و جعفری ده‌آبادی، مهدیه. (۱۳۹۹). تأثیر آموزش مهارت‌های جرات‌ورزی بر دانش‌آموزان دختر قربانی قلدری سایبری در مدارس دوره متوسطه دوم. نشریه علمی تنظیم اجتماعی. سال دوازدهم. شماره ۳

- ۱۲۲-۱۴۰. صفاری نیا، مجید و مهمان نوازان، اشرف. (۱۳۹۳). تاثیر آموزش خود دلگرم سازی بر ارتقاء مهارت های جراتورزی و خودکارآمدی عمومی زنان سرپرست خانوار. فصلنامه علمی-پژوهشی زن و جامعه. سال پنجم، شماره ۴.
- [۱۸] صمدی فرد، حمیدرضا و نریمانی، محمد. (۱۳۹۷)، رابطه هویت اخلاقی، بهزیستی معنوی و جهت گیری مذهبی با سازگاری شغلی در پرستاران زن در بیمارستان های دولتی شهر اردبیل، مجله علمی پژوهان، دوره ۱۷، شماره ۱.
- [۱۹] عسکری، مهرانا؛ حیدری، علیرضا و عسکری، پرویز. (۱۳۹۴)، رابطه هوش معنوی و جهت گیری مذهبی با بهزیستی روانشناختی و اضطراب وجودی در دانشجویان، پژوهش در نظام های آموزشی، دوره ۹، شماره ۳۱.
- [۲۰] کبیری، علی اکبر؛ نیلی احمدآبادی، محمد رضا و ریوندی، ریحانه. (۱۳۹۹). اثربخشی برنامه فلسفه برای کودکان بر جرأت ورزی و روابط بین فردی دانش آموزان. فصلنامه مطالعات پیش دبستان و دبستان. دانشگاه عالمه طباطبایی. سال سوم، شماره ۱۰، ۸۷-۱۰۸.
- [۲۱] کرباسیان، سیما؛ طالبیان شریف، جعفر و عبدخدائی، محمدسعید. (۱۳۹۸). تأثیر آموزش گروهی جرئت ورزی بر بهبود کیفیت زندگی کاری کارکنان بیمارستان خاتم النبیین مشهد. مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار. دوره بیست و شش، ۶۱۷-۶۱۰، ۵.
- [۲۲] محولاتی، آزاده؛ سیاح، عاطفه و پورشهریاری، مه سیما. (۱۳۹۷)، بررسی رابطه جهت گیری مذهبی با افسردگی و احساس تنهایی سالمندان، فصلنامه مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی، دوره ۴، شماره ۲.
- [23] Ano, G. J., and Talh, M. (2006). Internet addiction: the emergence of new clinical disorder. Retrieved from internet: http://www.netaddiction.com/net_compulsion.htm.(access:2/5/2011).
- [24] Barton Arwood, S., Morrow, L., Lane, K., Jolivet, K. (2005). Project improving Teachers Ability to Address Students Social Needs. Journal of Research in Childhood Education, 32, 4, 700.
- [25] Batey, M., Furnham, A., Safiullina, X. (2015). Intelligence, general knowledge and personality as predictors of creativity . Learning and Individual Differences, Article inpress.
- [26] Colquitt, Jason A., LePine, Jeffrey A., & Noe, Raymond A. (2010). Toward an integrative theory of training motivation: A meta-analytic path analysis of 20 years of research. Journal of Applied Psychology, 85 (5), 678-707.
- [27] Ha, J. H, Yoo, H. J., cho, I. H., Chin, B, Shi. D, Kim, JH. (2008). Psychiatric comorbidity assessed in koren children and adolescents who screen positive for internet addiction. Jclin psychiatry. 67(5). 821-826.
- [28] Hardie, E & Tee, M. Yi. (2007). Excessive internet Use: The Role of Personality, Loneliness and Social Support Networks in Internet Addiction, Australian Journal of Emerging Technologies and Society, Vol. 5, No. 1, pp. 34-47.
- [29] Hung-ko, Chih. H., Sigmund. L., Chung. Yen.ju-yu. M., yang. Yen., cheng. (2010). The characteristics of decision making, potential to take risks, and personality of college students with Internet addiction. Psychiatry Research 175(2010) 121-125.
- [30] Hyatt, Keith. J., Filler, John, W. (2007). A Comparison of the Effects of Two Social Skill Training Approaches on Teacher and Child Behavior. Journal of Research in Childhood Education, 22, 1, 850.
- [31] Johnson, A. (2002). Social Skills. Journal of Mental health & Counselin, 18, 109-138.
- [32] Keyes, C. L. M. (2005). Mental illness and or mental health? Investigating axioms of the complete state model of health. Journal of health, 3, 73.
- [33] King, Storm, A. (2015), Is the Internet Addictive, or Are Addicts using the Internet?
- [34] Margaret Denny and Anges Higgins. (2002). The use of computer assisted technology to enhance student Elsevier science Psychology nurses Leaving during and practice placement. Journal of computer in human behavior, 140-160.
- [35] Marks, Salzer, Virginia Burks. (2003). A meditational study of computer attitudes, experience and training interests among people with severe mental illness. Journal of computer in human behavior, 19, 511-521.

- [36] Micheal Rigby. (2004). International of medical informatics protecting the patient by promoting end user competence in health informatics systems-moves toward a generic health computer user driving license. *Journal of medical informatics*, 156-157.
- [37] Moser, K. S., Goetzmann, L., Vetsch, E., Grieder, E., Klaghofer, R., Naef, R., Russi, E. W., Boehler, A., & Buddeberg, C. (2007). The interplay of “Big five” personality factors and metaphorical schemas: A pilot study with 20 lung transplant recipients. *The Qualitative Report*, 12(3), 397-413. Retrieved [Insertdente], from internet: <http://www.nova.edu/ssss/QR/QR/2-3/goetzmann.pdf>.(access:2/5/2011).
- [38] Niemz, K. (2008). Prevalence of pathological internet use among university student and correlations with self-esteem. The general health questionnaire (GHQ), and disinhibition. *Cyberpsychol behave.* 8(6).562-570.
- [39] Tracy, Randstorm. Williams. (2005). *Intercultural Communication Skills*. Texas Christian University Education Abroad Coordinator. NAFSA Annual Conference June 2005.
- [40] Victor. W. Mbarika. Member. IEEE, (2003). Identification of factor that lead to perceived learning improvement for female students. *IEE Transactions one education*, Vol 4, No 1.
- [41] Abdel-Khalek AM, Singh AP. (2014). Religiosity, subjective well-being, and anxiety in a sample of Indian university students. *The Arab Journal of Psychiatry*; 25(2):201-8.
- [42] Abdel-Khalek AM.(2012) The relationships between subjective well-being, health, and religiosity among young adults from Qatar. *Mental Health, Religion & Culture*; 16(3):306-18.
- [43] Andrade, E. M., Geha, L. M., Duran, P., Suwwan, R., Machado, F., & Rosario, M. C.(2016). Quality of life in caregivers of ADHD children and Diabetes Patients.Original Research, 127(7), 1-6. Anthony JC. *Health Psychology* .Translated by: mohammadi SH. Tehran: Virayesh;2007.p.103 5.
- [44] Avşar , Fatma,v Alkaya, SultanAyaz, (2017).The effectiveness of assertiveness training for school-aged children on bullying and assertiveness level. *Journal of Pediatric Nursing*,Volume 36, September–October 2017, Pages 186-190.
- [45] Boket, E. G., Bahrami, M., Kolyaie, L., & Hosseini, S. A. (2016). The effect of assertiveness skills training on reduction of verbal victimization of high school students. *International Journal of Humanities and Cultural Studies (IJHCS)*,3(2),690- 699.
- [46] Davis, C. (2010). “Role occupancy, quality and psychological distress among Caucasian and African American women”. *Affilia-journal of women and social work*. Vol. 26, no.I.
- [47] Koorosh Azizi & Besharat, M, A. (2011). The relationship between parental perfectionism and child perfectionism in a sample of Iranian families. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 15, 1287–1290.
- [48] McLain DL, Keffallonitis E, Armani K. [Ambiguity tolerance in organizations:definitional clarification and perspectives on future research]. *Front Psychol* 2015; 6:344.
- [49] Nakhostin-Ansari, Amin, Maghbouli, Nastaran, Shayestefar, Monir.(2021). Ambiguity tolerance among medical students and its relationship with personality and participation in the mentoring program: A cross-
- [50] Narimani, M. & Samadifard, H. (2019). Social Health in the elderly: The Role of Selfesteem, Self-efficiency and happiness. *Journal of Aging Psychology*, 3(3): 199-206. [Persian]
- [51] Noller, P; Vernardos, C.(2015). Communication awarenes in married Couples. *Journal of Social and Personal Relationship*, 3, 31-42.
- [52] OkNoh ,Gie ,Kim, Myongsuk(2021). Effectiveness of assertiveness training, SBAR, and combined SBAR and assertiveness training for nursing students undergoing clinical training: A quasiexperimental study, *Nurse Education Today*, Available online 14 May 2021, 104958.
- [53] Pavlic, J.M; Notarius, C.I; Gonso, J. & Markman, H.J. (2015). *A Gouples guide to Communication*. Champaign, IL: Research Press.